

Буздуган О. А., Воробйова С. О. Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку, як консолідуєчий чинник розвитку сучасного українського суспільства. Актуальні проблеми сучасної дошкільної та вищої освіти: збірник наукових доповідей / за загальною редакцією д. п. н., доцента кафедри теорії і методики дошкільної освіти Ю. А. Руденко. – Одеса: Бондаренко О. М., 2019. – С. 37-39

Олена Анатоліївна Буздуган
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

Воробйова Світлана
магістранта кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ, ЯК КОНСОЛІДУЮЧИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Ключові слова: патріотичне виховання, моральні цінності, національна свідомість, діти, старший дошкільний вік.

На сучасному етапі розбудови української держави важливої актуальності набуває проблема національно-патріотичного виховання підростаючого покоління. Про це свідчать державні документи: Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Базовий компонент дошкільної освіти й ін., «Концепція патріотичного виховання дітей і молоді», концептуальні положення яких полягають у «...формуванні у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави...» [3]. Актуальність патріотичного виховання, в умовах поліетнічної держави, зумовлюється водночас процесом становлення народу України як єдиної політичної нації.

Методами, застосованими на даному етапі дослідження виступили такі: теоретичні (теоретичний аналіз соціально-педагогічної, психологічної літератури з проблеми); емпіричні (бесіда, спостереження, педагогічний експеримент).

Кожне нове покоління людей живе і розвивається у певному національному середовищі, життя якого залежить від особливостей державного устрою країни. Дитина від народження перебуває під впливом як соціально-економічних умов, так і національної специфіки: побутового життя, культури, народних звичаїв, традицій. Вона переймає від дорослих багатство рідної мови,

відчуття прихильності та симпатії до духовності свого народу, поступово призвичаюється до усталених морально-правових норм. Усе це веде до появи у неї особливих рис національної свідомості – ментальності, які стають підґрунтям для виховання громадянина-патріота.

Характерною особливістю досліджень, пов'язаних з вихованням патріотизму дітей дошкільного віку, є звернення до окремих аспектів проблеми. Так, серед класиків педагогічної науки, питання патріотичного виховання розглядалися в працях А. Макаренка, С. Русової, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського. На сучасному етапі ідеї національно-патріотичного виховання прослідковуюся у дослідженнях І. Беха, А. Богуш, В. Кононенка, Ю. Руденка.

Головна функція патріотичних почуттів полягає у позитивному ставленні до свого народу, Батьківщини. Як зазначає В. Вугрич, суб'єктом патріотизму є людина як суспільна істота, а об'єктом – народ, Батьківщина [1].

На думку І. Беха, в основу системи патріотичного виховання покладено національну ідею як консолідуєчий чинник розвитку українського суспільства і нації в цілому [1, с.6]. І. Бех розглядає патріотизм як складне і багатогранне поняття, один з найважливіших компонентів індивідуального та суспільного способу життя. На особистісному рівні патріотизм є пріоритетною стійкою характеристикою людини, яка проявляється в її свідомості, моральних ідеалах та цінностях, в реальній поведінці та вчинках [1, с.8]. Патріотизм є творчим актом духовного самовизначення особи. Це свідомо громадянська позиція, особлива спрямованість самореалізації і соціальної поведінки громадянина. У філософському словнику патріотичне виховання трактується як «виховання, змістом якого є любов до Вітчизни, відданість, гордість за її минуле й сучасне, прагнення захищати інтереси Батьківщини» [5, с.358].

До основних завдань патріотичного виховання дітей дошкільного віку належать:

- формування любові до рідного краю (причетності до рідного дому, сім'ї, дитячого садка, міста);
- формування духовно-моральних взаємин;
- формування любові до культурного спадку свого народу;
- виховання любові, поваги до своїх національних особливостей;
- виховання почуття власної гідності як представників свого народу;
- формування толерантного ставлення до представників інших національностей, до ровесників, батьків, сусідів, інших людей [2].

Дошкільний вік як період становлення особистості має свої потенційні можливості для формування вищих моральних почуттів, до яких і відноситься почуття патріотизму [4].

Зміст патріотичного виховання розкривають такі розділи: державний, соціальний, родинний.

Зазначимо, що на практиці всі розділи знаходились у тісному взаємозв'язку, залежності один від одного. І лише за цієї умови можливо утворити систематичність, цілісність, національну спрямованість патріотичного виховання.

Таким чином змістовим наповненням державного розділу виступили: уявлення про українську державу, Прапор, Герб, Гімн; про рідний край (село, селище, місто), про рідні місця, рідну мову; шанобливе ставлення до Збройних Сил України, розуміння величі українського народу, як основи непорушності держави. Було проведено гру «Збери прапор», вправи типу «Пошукаємо нашу країну на карті, глобусі», розгляд ілюстрацій, фотографій, слайдів, відеофільмів, слухання розповідей дорослих, малювання.

Змістове наповнення соціального розділу патріотичного виховання передбачало розвиток інтересу до історії рідного краю, героїчного минулого країни, життя прославлених земляків; вміння виявляти волю, доброзичливість, правдивість, наполегливість, самостійність, творчу активність, відповідальність у навчанні та праці; дбайливе ставлення до національних багатств, рідної природи; розуміння значення праці батьків та українського народу, готовність виконувати громадські обов'язки; толерантне ставлення до людей, уміння жити поруч, знання переказів, легенд, повір'їв, народних пісень, знайомство з народним мистецтвом; пошана до народних і релігійних традицій, звичаїв. З цією метою було проведено тематичне заняття «Мое рідне місто», оформлено проект «Безпечний маршрут до дитячого садка», організовано (батьки, вихователі, діти) екскурсії по визначним місця міста Одеси, підготовлено виставку малюнків «Мій дім – моя Одеса», проведено хороводні ігри зі співом «Соловейко-сватку», «А ми просо сіяли, сіяли...», «Мак», «Задумала бабусенька».

Зміст родинного розділу був спрямований на виховання любові до батьків, чемного ставлення до старших у сім'ї, національних і родинних свят та їх дотримання. Ефективними методами і формами реалізації цього розділу виступили: консультація батькам з проблем патріотичного виховання дошкільнят «Поради батькам з виховання маленьких патріотів», оформлення пам'ятки «Основи впровадження патріотизму в сім'ї», тематичні бесіди з тем «Основи моральних відносин в сім'ї», «Сімейні свята та їх роль у патріотичному вихованні», проведення тематичного тижня «Моя родина – частинка України», оформлення загальногрупової фотовиставки дерева українського роду «Моя родина - Україна», виконання завдання «Герб моєї родини».

Отже, структура виховання патріотичних почуттів виявляється у ставленні до себе, до людей, до Батьківщини, до національних цінностей. Таким чином, у ході даного етапу дослідження апробовано форми, методи і засоби, що сприяють оптимізації процесу виховання патріотичних почуттів у старших дошкільників. Проведена робота сприяла цілеспрямованому патріотичному вихованню, що поєднує любов до найближчих людей з формуванням такого ж ставлення і до певних феноменів суспільного буття.

Література (References)

1. Bekh, I., Chorna, K. (2014). Prohrama ukrainskoho patriotychnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi [*The program of Ukrainian patriotic education of children and students*]. Kyiv [in Ukrainian]

2. Bogush, A. (1994). *Ukrainske narodoznavstvo v doshkilnomu zakladi [Ukrainian Ethnography in a Preschool Educational Institution]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian]
3. Kontsepsiia natsionalno-patriotichnoho vykhovannia ditei i molodi [The concept of national and patriotic education of children and youth]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15> [in Ukrainian]
4. Nazarenko, K. (1979). *Patriotychne y internatsionalne vykhovannia ditei doshkilnoho viku [Patriotic and international education of preschool children]*. Kyiv: Radianska shkola [in Ukrainian]
5. Frolova, I. (Eds.). (1986). *Philosophical Dictionary (6th ed.)*. Moscow: Politizdat [in Russian]